

La programació i la intervenció didàctica en l'esport escolar (II).

Aportacions dels diferents estils d'ensenyament

Jesús Viciano Ramírez

Doctor i Llicenciat en Educació Física

Miguel Ángel Delgado Noguera

Doctor i Llicenciat en Educació Física

*Facultad de Ciencias de la Actividad Física y el Deporte
Universidad de Granada*

Paraules clau

**aprenentatge esportiu, orientacions didàctiques,
tècnica d'ensenyament**

Abstract

Once we have faced up to the possibilities of teaching performance as far as the teaching technique goes (first part), in this second part we deal with the contributions that the different teaching styles offer us to show sporting contents in educational centres. First we make clear the concept of teaching style and its characteristics and secondly we develop, in the main part of the article, according to Delgado M.A. (1991) classification the different books of teaching styles, their essential characteristics, their varieties and, in a summary table, the specific contribution that each block of styles for sports teaching possesses. We especially emphasise the block of individualised blocks which take into account the level and the interests of the students, the styles socialised for their importance at the first level of concretion of the timetable (DCB) and the cognitive styles, since research and the solving of motor problems in play are the basis of sports learning.

Resum

Un cop afrontades les possibilitats d'actuació docent quant a la tècnica d'ensenyament (primera part), abordem en aquesta segona part les aportacions que els diferents estils d'ensenyament brinden al docent per a ensenyar el contingut d'esports en el centre escolar. Primerament clarifiquem el concepte d'estil d'ensenyament i les seves característiques, i en segon lloc desenvolupem en el gruix de l'article, segons la classificació de M.A. Delgado (1991), els diferents blocs d'estils d'ensenyament, les característiques essencials, les modalitats, i en un quadre resum, l'aportació concreta que posseeix cada bloc d'estils per a l'ensenyament esportiu. Destaquem de manera especial el bloc de estils individualitzadors ja que contempnen el nivell i els interessos dels alumnes, els estils socialitzadors per la seva importància en el primer nivell de concreció de currículum (DCB), i els estils cognitius ja que la indagació i la resolució de problemes motors en el joc real són la base de l'aprenentatge esportiu.

Introducció

L'íntima relació que ha d'existir entre la programació didàctica i la intervenció didàctica és òbvia, però la realitat ens demostra que en les programacions es manifesten unes intencions respecte a l'ensenyament esportiu que després no prenen forma en la pràctica i la realitat de l'ensenyament.

Per a tots dos moments de l'ensenyament: programació i intervenció, els estils d'ensenyament ofereixen un ventall de possibilitats que en aquest capítol intentarem mostrar tot oferint unes pautes teòriques i les aportacions primordials de cada conjunt dels estils d'ensenyament.

"Tem al professor o tècnic esportiu amb una única manera d'ensenyar". Això obeeix a diverses causes:

- no coneix una altra forma diferent d'ensenyar l'esport;
- no vol canviar; li va molt bé amb la seva forma d'ensenyar i no troba raonable modificar-la;
- no creu que els seus *alumnes estiguin preparats* per rebre un altre tipus d'ensenyament;
- no considera que les situacions diferents de l'ensenyament obliguen a modificar la teva manera d'ensenyar, el *bon mètode és aplicable sempre*, sense necessitat de modificar, a totes les circumstàncies;
- no pensa que el seu *estil personal d'ensenyament hagi de canviar* ja que està basat en molts anys d'experiència i ara ja ha encertat amb el camí adequat per ensenyar;
- no vol seguir les "modes" de l'ensenyament ja que totes al final passen;
- no hi ha suficients *evidències científiques*, falta investigació suficient per canviar i
- no pot canviar perquè les circumstàncies, el temps, li ho impedeixen.

Contra totes aquestes raons podem argumentar el següent:

- Per als que *no volen*, l'única esperança és que aquestes línies els puguin "fer conscients" d'alguna manera, els permetin sortir de la peresa, la comoditat, la seguretat del que s'instal·la en la possessió de la "veritat didàctica", i que tractin d'explorar algunes possibilitats que li ofereixen els diferents estils d'ensenyament. La gamma d'estils d'ensenyament és tan àmplia i versàtil que és difícil no trobar alguna combinació de característiques que faci modificar la nostra manera rutinària d'ensenyar l'esport a l'escola.
- Per als que *no poden*, han de tractar de modificar les circumstàncies, han d'aprendre la nova forma d'ensenyament, ser conscients que es necessita temps, en conseqüència, paciència; i que si volen, poden modificar la seva manera d'ensenyar els esports a

l'escola. Això és aplicable als alumnes, cal donar-los la possibilitat d'aprendre d'una altra manera i si no estan acostumats, tenir paciència perquè s'adaptin a la nova forma d'ensenyament.

- Per als que *no coneixen*, en aquest treball s'ofereixen algunes pautes d'actuació que poden fer conèixer noves perspectives o maneres d'enfocar el nostre ensenyament esportiu.

Amb la utilització dels estils d'ensenyament cal promoure no solament els objectius propis de les habilitats esportives, sinó també, ja que estem en un esport escolar, els objectius de coneixement teòric de l'esport i els objectius relacionats amb les normes esportives, valors esportius i actituds positives cap a la pràctica esportiva.

No s'ha d'oblidar en aquest sentit les possibilitats que poden oferir continguts d'interès dins l'esport com són: l'educació per a la salut, l'educació ambiental, l'educació per a la igualtat d'oportunitats, etcètera.

No podem oblidar que l'esport escolar, juntament amb altres activitats extraescolars als centres educatius, han de complir els següents objectius (MEC, 1996):

- Complementar l'oferta educativa que realitza el centre amb noves activitats. En el nostre cas esportives i que no poden anar fora del que "pretenen" els continguts escolars de l'ensenyament de l'Educació Física.
- Oferir als nens i joves una forma diferent de passar el seu temps de lleure. Quina millor manera que oferir d'altres formes d'aprendre i d'ensenyar l'esport? S'exigeix una major obertura didàctica.
- Assolir una major rendibilitat social i educativa de les instal·lacions i dotacions dels centres. Amb uns estils d'ensenyament innovadors podem fer una oferta de diferents activitats fisicoesportives en què el fonamental sigui la participació i el seu caràcter educatiu.
- Facilitar la relació dels alumnes amb el centre menys marcada per l'obliga-

torietat i la rigidesa de les activitats lectives. Aquesta menor rigidesa es pot ampliar al tipus d'activitats i a la manera d'enfocar l'ensenyament esportiu.

Caldrà fugir amb els estils d'ensenyament innovadors de models d'ensenyament tradicionals poc connectats amb els interessos dels alumnes i amb el propi esport.

Els estils d'ensenyament, una gran llista de possibilitats en el desenvolupament de l'esport escolar

Tan bon punt hem afrontat l'esport escolar en l'Educació Física des de la perspectiva de la tècnica d'ensenyament com a base per programar l'aprenentatge, exposarem com poden contribuir els diferents estils d'ensenyament (1) al desenvolupament de l'esmentat aprenentatge, des de cada una de les perspectives que aquests estils contemplen en el procés d'interacció professor-alumnat, les seves relacions, els seus sistemes de comunicació, l'organització i control de la classe, els recursos didàctics que empen, etcètera.

Abans d'encetar els diferents estils realitzarem un breu repàs al concepte d'estil d'ensenyament, com aquest concepte va evolucionant en la classe d'Educació Física i mostrarem el gran espectre d'estils d'ensenyament que ens ofereix la classificació de M.A. Delgado (1991).

Definim l'estil d'ensenyament com a forma que adopten les relacions didàctiques entre els elements personals del procés d'ensenyament-aprenentatge tant a nivell tècnic i comunicatiu, com a nivell d'organització del grup de la classe i de les seves relacions afectives d'acord amb les decisions que prengui el professor (M.A. Delgado, 1989).

És, per tant, el professor qui prendrà les decisions oportunes que definiran l'estil

(1) Nomenclatura desenvolupada per M.A. Delgado (1991) en la seva obra *Los estilos de enseñanza en la Educación Física*. ICE Universidad de Granada.

emprat segons la seva forma d'ensenyar, els seus objectius, el temps disponible d'aprenentatge, la distribució de les pràctiques, les característiques de l'alumnat al seu càrrec (etapa educativa), experiències prèvies dels esmentats alumnes i també, el contingut de la classe, que en el nostre cas estarà enfocat a l'esport escolar.

L'estil d'ensenyament que emprem estarà condicionat per les instruccions del professor, per la participació de l'alumne, per l'organització, pels recursos, etc., amb la qual cosa, és fàcil endevinar que un estil concret no romandrà vigent durant tota la sessió en una classe d'EF, això vol dir que al llarg de la classe l'estil sofrirà canvis adaptant-se a les característiques peculiars de l'esmentada intervenció per part del professor. És per tant una espècie de massa amorfa en canvi continu, canvis que succeiran d'acord amb els components que l'integren i d'acord amb les decisions que el professor prengui a cada moment (figura 1).

D'altra banda, la gran variabilitat dels estils d'ensenyament aplicats a l'EF, es completa amb l'àmplia classificació que Delgado (1991) ens ofereix (figura 2).

D'aquí deduïm que les possibles aplicacions que els estils d'ensenyament aporten a l'esport escolar seran múltiples, atès que en cada moment podrem canviar les característiques de la interacció professor-alumnat d'acord amb els paràmetres que influeixen en el procés d'ensenyament-aprenentatge, en funció de la durada en sessions de l'ús d'un estil o un altre, d'acord amb el temps total de la seqüència en l'ús dels estils utilitzats, etc.

Establim aquestes possibilitats en analogia amb els ingredients que posseeix un plat gastronòmic determinat, en alguns moments ens convindrà aportar més sal (estil 1, com a solució al problema 1) a la nostra creació, i en altres moments podrem afegir quelcom dolç per completar el gust de la nostra composició (estil 2, en contraposició al problema 2); tot estarà d'acord

amb els nostres objectius i nostre context de classe.

En la figura següent podem observar els diferents blocs d'estils d'ensenyament que Delgado (1991) ens ofereix com a possibilitats d'intervenció a la classe d'EF: tradicionals, individualitzadors, participatius, socialitzadors, cognitius i creatius.

A la figura 2 podem observar una diferència fonamental d'entre tots els estils d'ensenyament de què disposem per a la seva utilització en l'esport escolar. Aquesta diferència ve donada pel llindar de descobriment (2) o barrera cognitiva, que divideix als diferents estils entre aquells que reproduïxen un model per part de l'alumne (estils reproductius) i aquells en els quals els alumnes intervenen amb un paper més actiu (estils productius), és a dir, aquells que empren la tècnica d'ensenyament d'instrucció directa o indagació (qüestió tractada en el primer dels dos articles que hem desenvolupat al voltant de l'esport escolar).

En el primer dels nostres articles tractàvem la major adequació de la tècnica d'indagació a l'esport escolar enfront de la instrucció directa, amb la qual cosa ja podem extreure una primera conclusió; la nostra aposta en la intervenció durant la classe d'EF per a l'aprenentatge esportiu estarà basada en els estils productius, al marge de reconèixer i utilitzar d'altres estils en moments determi-

L'ESTIL D'ENSENYAMENT. ELS COMPONENTS

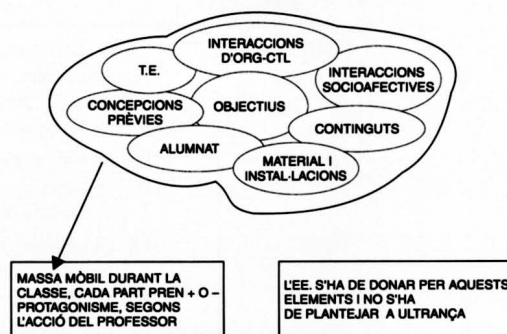

Figura 1. L'estil d'ensenyament. Un concepte en continu moviment.

nats per solucionar determinats problemes o completar la formació de l'esportista. A continuació desenvoluparem l'aplicació de cada un dels blocs d'estils a l'ensenyament i aprenentatge de l'esport escolar.

Aportació de cada bloc d'estils d'ensenyament a l'esport escolar en Educació Física

L'estructura que seguirem en el desenvolupament de cada bloc serà la següent:

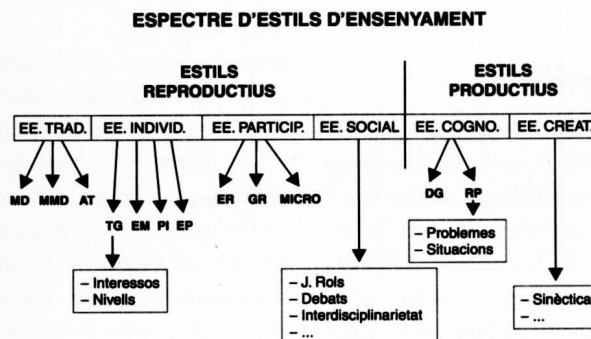

Figura 2. Blocs d'estils d'ensenyament.

(2) Concepte introduït per Muska Mosston (1993) a *Los estilos de enseñanza en la Educación Física*. Ed. Hispano Europea.

ESTILS TRADICIONALS	
MODALITAT	APORTACIONS A L'ESPORT ESCOLAR
TOTS	1. Donen a conèixer ràpidament als alumnes, gràcies al modelat, els diferents gestos esportius, la tècnica de les habilitats específiques (amb la consegüent pèrdua de significativitat en l'aprenentatge).
TOTS	2. El temps d'aprenentatge de les habilitats específiques d'una modalitat esportiva es pot veure reduït (però essent conscients que aquest aprenentatge es produeix descontextualitzat).
TOTS	3. La repetició d'exercicis determinats pot corregir defectes en la tècnica esportiva (encara que l'aspecte motivant es veu molt deteriorat).
Assignació de tasques	4. L'organització en circuit normalment millora el temps útil de pràctica, amb la qual cosa l'alumne pot practicar més temps, aspecte important per a les etapes inicials de l'ensenyament esportiu. Així mateix pot afavorir l'actuació docent davant de grups molt nombrosos .
Assignació de tasques	5. Es pot emprar com a sessió d' avaluació de gestos , ja que tots passaran per totes les estacions.
TOTS	6. Major aplicabilitat als esports individuals , en què els aspectes tàctics i de decisió no són tan condicionants per al desenvolupament de l'esport, i en general a aquells esports en què la sincronia és important.

Taula 1. Aportacions dels estils d'ensenyament tradicionals a l'aprenentatge esportiu.

1. En primer lloc anomenarem les característiques més representatives del bloc que tractem, tot situant així al lector i informant breument dels estils als quals fem referència (3).
2. Breu explicació de cada modalitat o estil concret dins de cada bloc d'estils.
3. Quadre d'aportacions principals dels estils al desenvolupament de l'esport en l'E.F.

Els estils tradicionals

La *característica general* d'aquests estils és l'aplicació en el màxim grau de la tècnica d'ensenyament d'instrucció directa, el comandament del professor és l'atribut principal de la intervenció a la classe, i l'alumne, per contra, solament és un receptor passiu d'informació, atent, obediència, i un receptor passiu d'exercicis. La repetició d'un model

aportat pel docent és la metodologia de treball.

Les diferents *modalitats* dels estils tradicionals són el comandament directe, comandament directe modificat i assignació de tasques. La diferència principal entre ells està en la rigidesa de l'actuació del docent, des de marcar inici i final de tasques i comptar el ritme amb una organització formal, fins a deixar llibertat a l'alumne en el ritme de les tasques en una organització semiformal a manera de circuit.

Aquests estils es corresponen amb l'ús de la instrucció directa en el seu sentit més estricte, amb la qual cosa, i seguint els postulats de l'article anterior, ens aportarà poca cosa al desenvolupament de l'esport en el sentit educatiu de la E.F. als centres escolars, tanmateix sí que posseeixen unes certes aplicacions per a moments o circumstàncies concretes (taula 1).

Els estils que fomenten la individualització de l'ensenyament

La *característica general* d'aquests estils, tal com indica el seu nom és la de fomentar un ensenyament individualitzat, tenir en compte les peculiaritats dels alumnes, atendre a la diversitat i fomentar en cada alumne l'aprenentatge per al qual està capacitada. Precisen per tant, d'una avaluació inicial (principi d'adaptació) i d'un disseny més complex, on l'heterogeneïtat de l'alumnat es contempla en la planificació.

Les diferents *modalitats* són els programes individuals (programes de treball amb suficients variacions com per adaptar-se a les característiques individuals de cada alumne que l'utilitza), treball per grups per interessos o per nivells (organització en subgrups de la classe d'acord amb els interessos dels alumnes pel que fa al contingut o els seus nivells d'execució), ensenyament modulada (combinació de les modalitats anteriorment descrites, és a dir, subgrups per interessos i nova subdivisió per nivells en cada un dels subgrups) i ensenyament programat (textos autodidàctics per manejar fora de l'escola i seguir els seus passos en l'aprenentatge). Aquests estils tindran una utilitat important en l'aprenentatge esportiu, per la qual cosa els grups que reben el nostre ensenyament són en general heterogenis en nivells d'execució, en interessos, etc. Veiem les aplicacions més importants que per a nosaltres posseeixen aquests estils (taula 2).

Els estils que fomenten la participació de l'alumnat en el seu ensenyament

La *característica general* d'aquests estils és la de propiciar a l'alumne la possi-

(3) Per saber més dels estils d'ensenyament, les seves característiques, com aplicar-los, fases, modalitats, avantatges i inconvenients de la seva utilització, etc., ens remetem a l'obra ja citada de Delgado (1991).

bilitat progressiva d'intervenir en el procés d'ensenyament-aprenentatge, de manera que en ocasions puntuals, pren momentàniament el paper de professor o alguna de les seves competències tradicionals (per exemple com administrar el coneixement de resultats o feedback al company o donar les instruccions sobre la tasca a acomplir), prenent així, cada cop, més responsabilitats. Així l'acció del professor es multiplica fins el punt que cada alumne que prengui i executi una competència del professor estarà exercint com a tal professor i la resta de companys es veurà beneficiat de la seva acció.

Les diferents modalitats són l'ensenyament mutu (consistent fonamentalment en una organització per parelles, en què un dels alumnes dona feedback al seu company), l'estil o modalitat de grups reduïts (on prima una organització en subgrups de la classe i en els quals cada integrant compleix una funció diferent, és a dir, s'afegeix a la funció de donar feedback en una tasca, les funcions d'anotació de resultats, un segon observador, l'/els executant/s, etc. Així després de diverses rotacions, tots els alumnes de cada subgrup han de passar per tots els rols o papers de cada tasca) i el microensenyament (últim graó en la participació de l'alumne, en què un grup petit d'alumnes pren els papers interactius de professor d'un subgrup de la classe, d'aquesta forma, el grup complet queda dividit en subgrups dirigits per un alumne que fa de professor).

La principal aplicació d'aquests estils anirà encaminada a la formació de professors, monitors, àrbitres, entrenadors, etc. de qualsevol modalitat esportiva, fonamentalment perquè l'alumne que aprèn a través d'aquestes modalitats, va prenent consciència d'aquestes funcions progressivament i les va adquirint amb la pràctica (taula 3).

ESTILS QUE FOMENTEN LA INDIVIDUALITZACIÓ DE L'ENSENYAMENT	
MODALITAT	APORTACIONS A L'ESPORT ESCOLAR
TOTS	1. Molt efectius per motivar l'alumne, ja que permeten treballar en funció de què suposi un repte per a l'alumnat, ni per damunt ni per sota de les seves possibilitats. En aquest sentit, les promocions cap a grups de nivell superior motiven l'alumne en el seu treball diari.
TOTS	2. L' efectivitat en relació temps de pràctica-aprenentatge o desenvolupament corporal, és màxima, per la característica esmentada anteriorment.
Treball per grups	3. Les activitats físicoesportives extracurriculars han de tenir en compte les divisions i criteris d'aquests estils, de manera que tots els alumnes tinguin una possibilitat de participació i una possibilitat de guanyar en la competició. Diversificació de l'oferta d'acord amb aptituds, expectatives i interessos en general.
Programes individuals i ensenyament programat	4. El treball autònom (treball a casa, en estones d'oci...) es fomentarà amb la correcta aplicació d'aquests estils, així com amb la utilització dels recursos que empren. És per tant, una eina molt útil per complementar l'E.F. escolar i per a alumnes amb necessitats especials.
Programes individuals i ensenyament programat	5. Correcció d'errors en l'execució tècnica. La pròpia autoavaluació i comprovació dels seus progressos fan que l'alumne a més a més es vegi molt motivat, tal com veïem en el primer punt d'aquest quadre.
TOTS	6. Adequació de l'esport a persones amb minusvàlues, deficiències o discapacitats.

Taula 2. Aportacions dels estils d'ensenyament individualitzadors a l'aprenentatge esportiu

Els estils que fomenten la socialització de l'alumnat en l'ensenyament

La característica general d'aquests estils és la de proporcionar a l'alumne un clima social adequat, on l'objectiu primari sigui precisament els valors, el respecte a les normes i el foment d'actituds positives cap a l'educació física i, en el nostre cas, cap a la pràctica esportiva, nucli de tantes suspicàcies en aquest sentit. Per tant, el més important d'aquests estils és la formulació d'objectius relacionats amb les actituds i la socialització, relegant a un segon pla els aprenentatges motors i conceptuals.

Aquests tipus d'estils posseeixen la característica de no tenir unes modalitats o estils clarament diferenciats per la seva estructura, organització o papers de professor i alumnes, són per tant socialitzadors tots aquells que tinguin com a prioritat la formació de l'alumne com element social del grup. Sí que existeixen diferents tècniques socialitzadores de grup (philips 66, brainstorming, tècnica del grup nominal, tècnica de pannel, etc.), que normalment es desenvolupen a l'aula, no a la pista poliesportiva ni al gimnàs, però que tenen també la seva aplicació en l'Educació Física (4).

La principal aplicació d'aquests estils es troba als esports col·lectius, per la qual cosa el grup humà és el principal centre

(4) Per saber més sobre aquestes tècniques de grup, vegeu M.L. Fabra (1992), *Técnicas de grupo para la socialización* de l'editorial Ceac, o Cirigliano, G. i Villaverde, A. (1967). *Técnicas socializadoras*, de l'editorial Hispano Europea.

ESTILS QUE FOMENTEN LA PARTICIPACIÓ DE L'ENSENYAMENT	
MODALITAT	APORTACIONS A L'ESPORT ESCOLAR
TOTS	1. L'aportació més important és la formació de tècnics especialistes en la modalitat esportiva que tractem, per la qual cosa l'alumnat va assumint progressivament els papers de professor (observant, corregint, etc.), àrbitre o qualsevol altre.
TOTS	2. Les activitats físicoesportives extracurriculars , i utilitzant aquests estils, poden autogestionar-se , atès que els àrbitres, entrenadors d'altres equips, etc. són papers que els alumnes poden anar adquirint. És una forma de dotar progressivament a l'alumne de responsabilitats i protagonisme en les seves pròpies competicions.
TOTS	3. Que l'alumne pugui donar coneixements de resultats al company o que pugui valorar un ítem d'un full d'observació, fa que l'alumnat en aquests estils tingui un aprenentatge conceptual superior a altres estils, ha de dominar els gests conceptualment.
Ensenyament recíproc i grups reduïts	4. L' avaluació dels progressos de procediment (nivells d'aptitud o aprenentatge motor) poden controlar-se a través dels fulls de tasques emprades en els grups reduïts o en l'ensenyament recíproc, només hauríem de marcar els ítems a valorar pels alumnes en cada tasca i establir un circuit per tal que tots realitzessin les tasques dissenyades per avaluar el nostre ensenyament.
Ensenyament recíproc i grups reduïts	5. Precisament aquesta utilitat marcada anteriorment pot utilitzar-se com correcció d'errors en l'execució tècnica, i no com avaluació o qualificació de l'EF escolar.
Ensenyament recíproc i grups reduïts	6. Encara que en un principi es pogués pensar que són més aplicables a esports individuals, també els esports col·lectius poden ser objecte d'ús i avaluació per l'ensenyament recíproc (combinació de varies parelles interactuant) i grups reduïts, utilitzant planelles d'enregistrament adequades al que s'observa (accions tàctiques).
Microensenyament	7. Utilització d' alumnes avantatjats en certes modalitats esportives per exercir de professor en el microensenyament o fins i tot només en determinades tasques com a model d'execució . Igualment es pot combinar amb els estils individualitzadors de manera que tinguem diversos grups per interessos dirigits per alumnes avantatjats en diferents modalitats esportives.
TOTS	8. Al capdavant, es fomenta un aprenentatge col·laboratiu entre els alumnes , ja que s'aprofiten actuacions d'una major o menor rellevància en classe per a l'aprenentatge esportiu d'altres companys als quals els puc demostrar, ensenyar, observar, corregir, cronometrar, registrar, etcètera.

Taula 3. Aportacions dels estils d'ensenyament participatiu a l'aprenentatge esportiu.

ESTILS QUE FOMENTEN LA SOCIALITZACIÓ DE L'ALUMNAT	
MODALITAT	APORTACIONS A L'ESPORT ESCOLAR
TOTS	1. És molt important que els DCB del MEC i de les CCAA realcin en un gran percentatge el paper de la socialització de l'esport, per això considerem que utilitzant aquest bloc d'estils, estem d'alguna manera, contribuint al compliment del primer nivell de concreció del currículum .
TOTS	2. Fomenta la comunicació i la cooperació , entre l'alumnat. Per a això hem de manipular normes dels jocs i tasques en esports col·lectius.
TOTS	3. Igualment la interdisciplinarietat entre àrees del currículum és un contingut adient per al desenvolupament mitjançant estils socialitzadors. Activitats concretes durant setmanes culturals que impliquen a tot el centre, gimcanes o curses d'orientació per equips cooperatius, etc. Són activitats que contribueixen a aquests objectius.
TOTS	4. L' ús dels ajuts o la necessitat d'un company per enregistrar, observar i ajudar en general en la realització de tasques és un recurs molt útil per a la cooperació en els esports individuals. Realment és un matis que podem utilitzar en qualsevol dels estils anteriors, per exemple realitzar programes individuals per parelles o grups, segons les necessitats de les tasques dissenyades.
Tècniques grupals	5. Les tècniques de grup socialitzadores es poden utilitzar en dies inicials per introduir temes nous o conflictius en l'esport, temes que generen debat com el doping, la dicotomia entre esport base-elit o esport espectacle, etc., o en dies de pluja en què la impossibilitat de pràctica és manifesta (seminaris, taules rodones). Igualment podem utilitzar algunes d'aquestes tècniques per tornar a la calma , debatent el que s'ha practicat durant la classe o últimes classes (entrevistes grupals). Per últim, davant de qualsevol punt conflictiu en el desenvolupament de les classes, es poden utilitzar tècniques que busquen precisament la solució de problemes determinats, de manera que s'estableixin normes consensuades i proposades per ells (tècnica de les dues columnes).
TOTS	6. Participar com docents en les activitats de grup al voltant de l'esport del nostre centre, donar la possibilitat de que els alumnes prenguin diferents rols dins de l'esport escolar (organitzador, àrbitre, informador, tècnic, etc.), realitzar activitats recreatives i esportives en festes culturals del centre (gimcanes, jocs, etc.) i fomentar la cohesió en els esports d'equip són activitats pròpies d'aquest bloc d'estils d'ensenyament socialitzadors.
TOTS	7. En general, podem dir que qualsevol valor positiu en l'esport es pot fomentar manipulant les normes dels jocs i observant els comportaments dels alumnes davant d'aquestes normes, el seu compliment o incompliment serà producte del nostre reforçament positiu o penalització.

Taula 4. Aportacions dels estils d'ensenyament socialitzadors a l'aprenentatge esportiu.

ESTILS QUE IMPLIQUEN COGNOSCITIVAMENT A L'ALUMNAT	
MODALITAT	APORTACIONS A L'ESPORT ESCOLAR
TOTS (Resolució de problemes)	1. Fa que l'alumne compregui el per què dels moviments, de les posicions, els principis que regeixen determinades modalitats esportives, ja que comporta saber discernir entre les respostes inadequades, adequades i idònies davant de situacions de joc. És a dir, els alumnes seran conscients del seu propi "feedback" i de la seva execució.
Resolució de problemes	2. Té per tant una major aplicació als esports col·lectius, per la riquesa que en ells mostren els aspectes tàctics. Sobre això es podran proposar a nivell individual o "grup" la resolució de situacions motores en el joc.
Descobriments guiats	3. Ajut a l'aprenentatge de la tècnica concreta d'habilitats específiques noves o desconegudes per a l'alumne, ja que guia l'alumnat cap a una resposta única que és la idònia (comporta un major temps d'aprenentatge, però aquest cobra una major significativitat per a l'alumne que utilitzant la instrucció directa).
TOTS (Resolució de problemes)	4. En general podem dir que és la base de l'aprenentatge esportiu, per la qual cosa vam apostar per l'aprenentatge des de la tàctica des de les situacions motores dins del joc real reduït.
TOTS	5. Un paper important del docent serà implicar cognitivament a l'alumne en el seu aprenentatge provocant el diàleg i la posada en comú sobre les solucions o alternatives provades i posades en pràctica.

Taula 5. Aportacions dels estils d'ensenyament cognitius a l'aprenentatge esportiu.

d'atenció, però igualment podem trobar d'altres aplicacions als esports individuals (taula 4).

Els estils que impliquen cognoscitivament l'alumnat en el seu aprenentatge

La característica principal d'aquests estils és la d'utilitzar la tècnica d'ensenyament d'indagació, amb les diferències que això comporta en la metodologia d'ensenyament del professor (incitant l'alumne a través de problemes motors) i d'aprenentatge de l'alumne (actituds de recerca, investigació i reflexió mitjançant la pràctica).

Són dues les modalitats d'aquest bloc d'estils, per un costat el descobriment guiats (el professor planteja una o diverses tasques en progressió on es va descobrint l'única solució que posseeix la tasca o conjunt d'elles, rebutjant les solucions menys apropiades que aporten els alumnes i aprofitant les idònies) i per un altre, la resolució de problemes on diferenciem la resolució de problemes motors (són tasques-problema individuals, on l'alumne practica i troba so-

lucions, i només depèn de la seva actuació davant del problema) i de situacions motrius (situacions en què la tasca implica a més alumnes i en què hi ha un context important que determina la validesa de les respostes aportades).

És molt important en aquests estils la síntesi del professor aportant les conclusions sobre el perquè s'han rebutjat o aprofitat les respostes dels alumnes, d'aquesta forma l'alumnat coneix els fonaments dels moviments i respostes motrius davant de determinades situacions-problema.

La major aplicació d'aquests estils es concreta en l'aprenentatge de la tàctica, els seus sistemes i fonaments, ja que l'alumne ha de reflexionar i aplicar per generalització, posteriorment en el joc real, els principis que s'aprenen davant determinades situacions d'aprenentatge (taula 5).

Els estils que fomenten la creativitat de l'alumnat en el seu aprenentatge

La característica principal d'aquests estils és la de provocar les respostes

creatives, espontànies i variades davant determinades situacions motrius que es plantegen a l'alumne. De la mateixa manera que els estils cognitius, utilitzen la tècnica d'ensenyament d'indagació, però a diferència d'aquells, el seu plantejament és donar validesa a qualsevol resposta de l'alumne; no hi ha límits ni equívocacions.

Com els estils socialitzadors, les modalitats d'aquest bloc d'estils no estan molt definides, simplement distingim el plantejament creatiu d'una tasca, és a dir, estils creatius, però cap modalitat concreta. Potser per la metodologia que utilitza per aconseguir dels alumnes una resposta creativa, es distingeix la sinèctica (d'origen anglès i el procediment del qual consisteix a extreure respostes motrius creatives des d'analogies directes i personals amb objectes, animals, etc.) (5).

En aquest bloc d'estils no destacarem cap aportació com a important, atès que encara que utilitzi la tècnica d'indagació, la creativitat és un matís que s'escapa als interessos esportius, si més no pel que fa al rendiment;

(5) Per saber més sobre la "sinèctica" vegeu P. Hidalgo, *Sinèctica Corporal*, a M.A. Delgado, J. Medina, J. Viciano i R. Gutiérrez (eds.) (1996), *Formación permanente e innovación. Experiencias profesionales en la Educación Física*, pàg. 108-119. Centro de Formación Continua de la Universidad de Granada.

ESTILS QUE FOMENTEN LA CREATIVITAT DE L'ALUMNAT	
MODALITAT	APORTACIONS A L'ESPORT ESCOLAR
TOTS	1. La seva aportació es redueix a la diversitat d'accions, a l'espectacle dintre de l'esport. Poc podem extreure d'ells pel que fa a l'aprenentatge. Potser la recerca de solucions creatives a situacions esportives determinades, a través de l'assaig i la recerca.
TOTS	2. Possiblement podem utilitzar aquest tipus d'estils en les primeres fases de familiarització, de presa de contacte i d'exploració de l'esport, com una fase divergent de prova (dimensions del terreny, materials, fintes, etc.) per a l'alumne.
TOTS	3. Creació de coreografies i situacions esportives en general, creades per un grup i presentades a la resta de la classe.

Taula 6. Aportacions dels estils d'ensenyament creatius a l'aprenentatge esportiu.

sí que possiblement cobri rellevància en l'esport-espectacle (taula 6).

Per concloure aquest article comentarem que:

1. Els estils tradicionals tenen la seva aplicació a l'aprenentatge esportiu; no hem de rebutjar-los simplement per ser una metodologia més instructiva, ans al contrari els utilitzarem com a eina quan els nostres objectius ho permetin i aconsellin.
2. Els estils individualitzadors ens aporten la productivitat en l'ensenyament de l'esport, al mateix temps que els alumnes cobren gran importància quan planifiquem el seu ensenyament.

3. Els estils participatius tenen com principal aplicació la formació de l'alumne com futur formador, monitor o entrenador esportiu dels seus propis companys, al mateix temps que l'acció informativa del professor es veu multiplicada.
4. Els estils cognitius són els fonamentals per a l'ensenyament-aprenentatge de l'esport, ja que provoquen la reflexió de l'alumnat davant les situacions, jocs o problemes motors que els plantejem.
5. La veritable productivitat dels estils d'ensenyament, per a tots els continguts en general i, és clar, per a l'esport en l'Educació Física, és la combinació d'ells,

segons els nostres objectius i expectatives, segons els nostres alumnes i les nostres condicions de treball, el temps disponible, etcètera.

Simplement, des d'aquí hem volgut aportar la nostra visió de les aportacions possibles a l'aprenentatge esportiu segons els diferents blocs i les seves característiques essencials.

Bibliografia

- CIRIGLIANO, G. i VILLAVARDE, A. (1967). *Dinámica de grupos y educación: fundamentos y técnicas*. Ed. Humanitas. Buenos Aires.
- DELGADO, M.A. (1989). "Anàlisi de les interaccions a les classes d'educació física". *Apunts*, n.ºs. 16-17, juny-setembre.
- DELGADO, M.A. (1991). *Los estilos de enseñanza en la Educación Física. Propuesta para una reforma de la enseñanza*. Ed. ICE de la Universidad de Granada.
- DELGADO, M.A., MEDINA, J., VICIANA, J. i GUTIÉRREZ, R. (eds.) (1996). *Formación permanente e innovación. Experiencias profesionales en la Educación Física*, pàg. 108-119. Centro de Formación Continua de la Universidad de Granada.
- FABRA, M.ª L. (1992). *Técnicas de grupo para la socialización*. Ed. Ceac. Barcelona.
- JOYCE, B. i WEIL, M. (1985). *Modelos de enseñanza*. Ed. Anaya. Madrid.
- MOSTON, M. (1993). *Los estilos de enseñanza en Educación Física*. Ed. Hispano Europea. Barcelona.